

ET VE ET ÜRÜNLERİ TEBLİĞİ UYGULAMA TALİMATI

14.02.2013

Tür karışımları

MADDE 1- (1) Kanatlı etleri ve kırmızı etlerin karışımından çiğ et, kıyma ve hazırlanmış et karışımları ile et ürünleri üretilmeyecektir. Türler, Tebliğin ilgili maddesinde de belirtildiği üzere sadece kendi içlerinde karıştırılabilecektir. Örneğin tavuk-hindi karışımı ya da dana-koyun karışımı gibi.

(2) Kanatlı eti ürünlerine tat ve yapı gibi özellikler kazandırmak amacıyla kırmızı et ve/veya yağı ilave edilebilecektir. Burada üretilen ürün yine kanatlı eti ürünü olarak adlandırılacak ve ilave edilen kırmızı et ve/veya yağı diğer gıda bileşenleri gibi değerlendirilecektir.

(3) Tebliğ kapsamına giren hiçbir hazırlanmış et karışımı ya da et ürününe mekanik olarak ayrılmış etler (MAE) katılamayacaktır. MAE sadece ihraç amaçlı ürünlerde veya hayvan yemi üretiminde kullanılmak üzere üretilen olacaktır. Hayvan yemi olarak üretilen MAE 'İnsan Tüketiminde Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürün Yönetmeliği'ne uygun olmalıdır.

Ürün özellikleri

MADDE 2- (1) Tebliğde geçen '**Hazırlanmış et karışımı**' ifadesi sadece çiğ ürünleri ifade eder, piştikten sonra ise '**et ürünü**' olarak değerlendirilir. (Örneğin; pişmemiş köfte, pişmemiş döner, soslanmış etler, marine ürünler, pişmemiş nuget, pişmemiş şinitzel, pişmemiş burger gibi ürünler hazırlanmış et karışımı olarak değerlendirilirken, pişmiş köfte, pişmiş döner, pişmiş nuget, pişmiş şinitzel, pişmiş burger gibi ürünler et ürünü olarak değerlendirilir.) (2) Diğer taraftan kuşbaşı et gibi sadece fiziksel bir işleme maruz kalmış etler, hazırlanmış et karışımı olarak değerlendirilmez. Hazırlanmış et karışımı; çiğ ete, diğer gıda bileşenleri ve/veya lezzet vericilerin ilave edilmesiyle elde edilir.

(3) Tebliğ kapsamında 'kanatlı kıyma' olarak sadece 'hindi kıyma' üretilir ve hindi kıyma sadece dondurulmuş olarak piyasaya sunulur.

(4) Çiğ halde 'tavuk kıyma' üretilmez ve piyasaya arz edilemez. Ayrıca 'tavuk kıyma' çiğ olarak hazırlanmış et karışımlarının (pişmemiş tavuk köfte, pişmemiş kanatlı köfte, pişmemiş tavuk karışık döner gibi) üretiminde kullanılamaz.

(5) Çiğ olarak üretilen hazırlanmış kanatlı eti karışımlarında (köfte, döner ve benzeri) kıyma olarak sadece hindi kıyma kullanılır ve hindi kıymanın kullanıldığı ürünler sadece **dondurulmuş** olarak piyasaya arz edilir. Örneğin kanatlı etinden üretilen ve çiğ halde piyasaya arz edilecek **karışık kanatlı döner**lerinde kıyma olarak sadece '**hindi kıyma**' kullanılacak ve bu dönerler dondurulmuş olarak piyasaya arz edilecektir.

(6) Pişmiş olarak piyasaya arz edilecek (ambalajlı) kanatlı köfte ya da karışık kanatlı döner gibi et ürünlerinde tavuk kıyma veya hindi kıyma kullanılabilir.

(7) Hindi kıyma kemiklerinden ayrılmış çiğ hindi etinin kıyma makinesinden geçirilmesiyle üretilen mekanik olarak ayrılmış et (MAE) teknolojisi kullanılarak 'mekanik olarak ayrılmış

hindi eti' üretilebilir ancak bu ürün 'hindi kıyma' olarak adlandırılmaz ve yurtiçine yönelik yapılan üretimlerde kullanılamaz.

(8) Tebliğde tanımlanmış et ürünleri (Örneğin; fermente sucuk, kavurma, jambon gibi) ürün tanımlarında belirtilen hayvan türlerine ait etlerden üretilebilecek; tanımlanan türlerin dışındaki türlere ait etlerden üretilemeyecektir.(Örneğin tavuk etinden fermente sucuk veya tavuk etinden pastırma üretilemeyecek.)

(9) Tebliğde bahsi geçen 'Bu Tebliğ kapsamında yer alan çiğ kırmızı et, çiğ kanatlı eti, kıyma, hindi kıyması, hazırlanmış kırmızı et karışımları ve hazırlanmış kanatlı eti karışımlarını üreten ve/veya satan işyerlerinde farklı hayvan türlerine ait etler birbirinden ve diğer gıdalardan ayrı olarak üretilir ve ayrı olarak satışa sunulur.' hükmünde geçen 'ayrı' ifadesinden 'bulaşma olmayacak koşullarda üretim ve satış' anlaşılmalıdır.

(10) Tebliğde yer alan '**et kaynaklı olmayan proteinler veya hayvansal kaynaklı olmayan proteinler**' ifadesi, üründe kullanılacak protein kaynağını (proteinin kendisini değil) tanımlamak için kullanıldığından bu ürünlere dışarıdan protein katılacağı anlamına gelmez. Dışarıdan et proteini veya hayvansal kaynaklı protein katılımı yasaktır.

(11) Tebliğde belirtilen et protein oranlarının sağlanması için üretim aşamasında kas proteini açısından uygun kalitede ve miktarda et kullanılması gerekli ve zorunludur.

(12) Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin üretiminde '**et aroması**' kullanılmayacaktır. Onun dışında her türlü aroma verici ve verme özelliği taşıyan gıda bileşeni TGK Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliği'ne uygun olmak şartıyla kullanılabilir.

(13) Tebliğde et ürünlerinde kullanılan gıda **katkı maddeleri** kapsamında TGK Katkı Maddeleri Yönetmeliği hükümlerine ilaveten yeni bir düzenleme yapılmamıştır.

(14) Kanatlı karkası üzerindeki kanatlı derisi (boyun derisi hariç) kanatlı karkası tanımı içerisinde yer aldığından, karkas etinden üretilen kanatlı eti ürünlerinde sadece kendi üzerinde yer alan deri bulunabilecektir.

(15) Tebliğde tanımı bulunmayan çiğ ürünler ve et ürünleri, Et ve Et Ürünleri Tebliğindeki genel hükümlere ve yatay gıda mevzuatına uygun olarak üretilebilecektir.

(16) Sakatat çiğ halde sakatat olarak piyasaya arz edilebilir veya sadece jöle işkembe, füme dil, ciğer pate gibi ürünlerde hammadde olarak kullanılabilir. Çiğ kırmızı etten ya da çiğ kanatlı etinden üretilen et ürünlerinde (fermente sucuk, ısıtılmış sucuk gibi) sakatat kullanılamaz. Et ürünü olarak sadece Tebliğin izin verdiği dilli salam üretiminde 'dil' kullanılabilir.

(17) Fermente sucuk ve ısıtılmış sucuklarda nem miktarı başta olmak üzere diğer ürün kriterleri değerlendirilirken Tebliğin '**Ürün özellikleri**' başlıklı 7 nci maddesi esas alınacaktır.

(18) Fermente sucuk ve ısıtılmış sucuklarda yağ miktarı etikette beyan edilen '**yağ oranı en çok %...**' ifadesi üzerinden değerlendirilir.

Etiketleme

MADDE 3- (1) Et ürünlerinde '**ürün adı**' 29/12/2011 tarihli ve 28157- 3'üncü mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan *Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği* gereği öncelik sırasına göre;

a) Mevzuat hükümlerinde belirtilen **resmî ad** (fermente sucuk, pastırma, döner gibi)

b) Resmi adın olmaması halinde **gıdanın alışıla gelmiş adı** (sosis, salam, peperoni, bacon ve benzeri)

c) Gıdanın alışıla gelmiş adının da olmaması halinde **tanımlayıcı bir ad** (Kürlenmiş, kurutulmuş tavuk eti, Baharatlı fermente tavuk eti gibi)

şeklinde belirlenecek ve kullanılacaktır.

ç) Hiçbir ticari marka, **marka adı** veya ürünün içeriğini yansıtmayan **özel ad** gıdanın adı

ye rin e kull anıl ma ya cakt ır. (Örneğin kangal, mangal, tost, büfe, kokteyl, catering ve benzeri ifadeler ürün adına alternatif ifadeler olarak kullanılamaz. Ancak bahse konu ifadeler ürün adıyla birlikte ve aynı yüzde olmak şartıyla aynı renk, punto ve karakterlerle kullanılabilir

(kangal fermente sucuk, kokteyl sosis gibi). Ayrıca ürünü benzerlerinden üstün kılacak şekilde ifadeler/imalar/resimler kesinlikle kullanılamaz.

(2) Gıdanın **alı şıl agel miş ad ın ın ü rün ad ı olarak k u ll an ıld ığı d u ru mlarda** etiketin herhangi bir yerinde gıdanın fiziksel durumuna veya geçirdiği özel işleme ilişkin bilgiler (örneğin; emülsifiye edilmiş, kurutulmuş, kürlenmiş, tütülenmiş, kürlenmiş-kurutulmuş ve benzeri) belirtilecektir. Örneğin ürün adı: Pepperoni; ilave olarak etikette 'fermente edilmiş, kurutulmuş et ürünü' ya da ürün adı; Salam; ilave olarak etikette 'emülsifiye edilmiş et ürünü' gibi ifadeler bulunacaktır. Ancak Tebliğde tanımlanmış (mevzuat adı bulunan) ürünler için (örneğin kavurma) ilave ifadeler gerek bulunmamaktadır.

(3) Ürün etiketlerinde Etiketleme Yönetmeliğine aykırı olmamak kaydıyla kalıcı şekilde

kapatma yapılabilecektir.

(4) Tavuk etinden üretilen dönere teknolojisi gereği **kırmızı et ve/veya yağı** ilave edildiğinde ürün ismi '**tavuk döner**' olarak adlandırılacak ve eklenen kırmızı et ve/veya yağı sadece içindekiler kısmında belirtilecektir. Üründe kırmızı et ve/veya yağının kullanıldığını belirtecek şekilde ürün etiketinde ürünü benzerlerinden üstün kılacak şekilde ifadeler/imalar/resimler kesinlikle kullanılmayacaktır.

(5) Ürün adı bütün olarak aynı renk, yazı karakterinde ve aynı puntoda olacaktır. Örneğin

'tavuk salam' ürününde ürün adı belirtilirken '**tavuk**' veya '**salam**' ifadeleri birbirinden farklı punto, yazı karakteri veya renkte olmayacaktır.

(6) Ürün adı, etiketin farklı yerlerinde tüketiciyi yanıltacak şekilde farklı şekillerde ifade edilemez. Örneğin tavuk etinden üretilen sosis etiketinde 'tavuk sosis' olarak belirtilen ve belirtilmesi gereken ürün adı etiketin başka bir yerinde markayla birlikte '**DBC-Sosis**' şeklinde veya sadece '**Sosis**' şeklinde ifade edilemez. Yine aynı şekilde '**Fermente sucuk ve ısıl işlem görmüş sucuk**' ürün etiketlerinde ürün adı olarak sadece '**sucuk**' veya '**kasap sucuk, mangal sucuk, parmak sucuk, kangal sucuk ve benzeri**' şeklinde ifadeler kullanılamaz.

(7) Markada ürün adı varsa bu marka yanlış algıya sebep olacak şekilde başka bir ürün grubu için kullanılmayacaktır. Örneğin '**DBC Sucukları**' markası '**sosis**' ürünleri için kullanılmayacak ya da '**DBC Kırmızı**' markası '**kanatlı eti**' ürünlerinde kullanılmayacaktır.

(8) Piyasaya çemeni sınırlarak arz edilen pastırmalar '**Çemensiz pastırma**' olarak adlandırılmayacaktır. Ürün '**pastırma**' olarak adlandırılacak ve ürün etiketinde '**çemeni sınırlanmıştır**' ifadesi kullanılacaktır.

(9) Ürün etiketlerinde marka dahil olmak üzere **%100, %100 Dana, %100 göğüs eti ve benzeri** ifadeler kullanılmayacaktır. Ürünlerin bileşen miktarlarının bildiri ile ilgili TGK Etiketleme Yönetmeliğinin 22 inci maddesi uygulanacaktır.

(10) Ürün etiketlerinde ürün bileşiminin uygun olması halinde '**Domuz eti ve yağı içermez**' ifadesi kullanılabilir.

(11) Et ürünlerinin etiketlerinde et ürününün üretildiği hayvan türüne veya türlerine ait semboller kullanılabilir. Bu kapsamda tüketiciyi yanıltmaya yönelik semboller kullanılamaz. Örneğin; teknoloji gereği kırmızı et ve/veya yağı katılan kanatlı ürünlerinin etiketinde kırmızı et/veya yağı katıldığını ifade veya ima eden semboller kullanılamaz.

(12) Tescilli markanın, mevzuat hükümlerine aykırı olması durumunda bu marka ürün etiketinde kullanılamaz.

Perakende işletmeler

MADDE 4- (1) 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem

Kanununda '**Perakende:** Ana dağıtım merkezleri, hazır yemek hizmeti, işyeri ve kurum yemekhaneleri, restoranlar ve diğer benzeri gıda hizmetlerinin sunulduğu yerler, dükkânlar,

toptan satış yerleri, süpermarket dağıtım merkezleri dâhil olmak üzere son tüketiciye satış ya da dağıtım noktasında gıdanın işlenmesi veya muameleye tâbi tutulması veya depolanmasını ifade eder.' şeklinde tanımlanmaktadır.

(2) Buna göre Et ve Et Ürünleri Tebliği kapsamında perakende işletmeleri faaliyet konularına göre üretebilecekleri ürünler ve etiketleme kuralları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Perakende işletmelerin faaliyetleri

FaaliyetKonusu	Sunumşekli	EtiketBilgileri	Ürünörnekleri
-----------------------	-------------------	------------------------	----------------------

<p>Çiğ kırmızı etler ve çiğ kanatlı etleri üretim ve satışı</p> <p>(Et ve Et Ürünleri Tebliğinin 6 ncü maddesi 4 üncü fıkrası)</p>	<p>Hazır ambalajlı olmaya elverişli (dökme)</p>	<p>-Gıdanın sevki sırasında:</p> <p>Zorunlu etiket bilgileri gıdanın yanındadır.</p> <p>-Gıdanın satışı sırasında:</p> <p>Etiketleme Yönetmeliği'nin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (e), (g) ve (h) bentlerindeki yer alan bilgilerin satın alan kişinin görebileceği yerlerde bulundurulması veya birlikte satılması zorunludur.</p> <p>-Talep edilmesi halinde: Zorunlu etiket bilgileri satın alan kişiye sunulacaktır.</p>	<p>Dana kuşbaşı, dana bonfile, piliç but, piliç kanat, hindi kanat ve benzeri.</p>
<p>Kıyma, hazırlanmış et karışımları üretim ve satışı</p> <p>(Et ve Et Ürünleri Tebliğinin 6 ncü maddesi 4 üncü fıkrası)</p>	<p>Hazır ambalajlı -Günlük</p>	<p>-Gıdanın satışı sırasında:</p> <p>Etiketleme Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (e) ve (h) bentlerindeki yer alan bilgilerin satın alan kişinin görebileceği yerlerde bulundurulması veya birlikte satılması zorunludur.</p> <p>-Talep edilmesi halinde: Zorunlu etiket bilgileri satın alan kişiye sunulacaktır.</p>	<p>Dana kıyma, köfte (pişmemiş), Dondurulmuş hindi kıyma, dana yaprak döner (pişmemiş), dondurulmuş hindi köfte (pişmemiş), tavuk yaprak döner (pişmemiş) ve benzeri.</p> <p><i>*Dondurulmuş ürünler TGK Hızlı Dondurulmuş Gıdalar Tebliğine uygun olmalıdır.</i></p>
<p>Et ürünleri üretim ve satışı</p> <p>(Et ve Et Ürünleri Tebliğinin 6 ncü maddesi 4 üncü fıkrası)</p>	<p>Hazır ambalajlı</p>	<p>-Gıdanın satışı sırasında:</p> <p>Etiketleme Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (e) ve (h) bentlerindeki yer alan bilgilerin satın alan kişinin görebileceği</p>	<p>Fermentesucuk gibi.</p>

Tebliğinin7nci madde21 inci fıkrası)		yerlerdebulundurarak veyagıda ilebirlikte satın alan kişiye sunulacaktır. -Talep edilmesi halinde: Zorunluetiket bilgileri satınalan kişiyesunulacaktır.	
---	--	--	--

Diğer hükümler

MADDE 5- (1) 05/12/2012 tarihli ve 28488 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Et ve Et Ürünleri Tebliği 05/03/2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecektir. Bu tarihten itibaren sadece yeni Tebliğ hükümlerine göre üretilmiş et ve et ürünleri piyasada bulunacaktır.